

**Вікторія Савіщенко,**  
доктор юридичних наук, доцент,  
професор кафедри  
загальноправових дисциплін

**Богдана Богомаз,**  
студентка юридичного факультету  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ

## **ПРОБЛЕМА ПРАВОВОГО НІГІЛІЗМУ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

Правовий нігілізм є формою деформації правосвідомості, під якою у сучасній філософсько-правовій літературі розуміють сферу суспільної свідомості, що відображає правову дійсність у формі знань у галузі права і оціночного відношення до самого права і практики його реалізації, соціально-правових установ і ціннісних орієнтацій, які регулюють манеру і поведіння індивідуумів в правовій сфері. Сучаснішою інтерпретацією нігілізму в праві є видозмінений стан правосвідомості індивідів, суспільства, групи, що характеризується свідомим нехтуванням вимог та запитів до закону, повної цінності права, зневажливим ставленням до принципів права і традицій, але включає злочинні наміри.

Теоретико-правовий аспект правового нігілізму вивчався такими науковцями, як: С. Алексеєвим, Б. Братусем, О. Волошенюком, В. Кудрявцевим, О. Лукашовою, М. Матузовим, В. Мухаєвом, П. Недбайлом, В. Нерсесянцем, Н. Оніщенком, Ю. Тополем, В. Тумановим, Ю. Шемшученком та іншими. Розробками вищезазначених науковців сформовано фундаментальну основу теоретичних знань з певної тематики.

Тим що спонукає появу нігілізму у сфері права, перш за все є кризовий стан людей у суспільстві, а ще – не високий рівень культури права особистостей, недосвідченість в населенні юридичних традицій, що у відкриті нехтуються людьми. Відрікання необхідності та важливості права та правосвідомості має давнє та навіть можна сказати історичне коріння: це є нестабільність у економіці та політиці; пертурбація ідеологій; переінакшення усіх ідеалізмів після розпаду Радянського Союзу; приплив новітніх прошарків населення; зловживання владою вищими посадовими особами в конкретних державах; призупинення і не досягнення реформ; як висновок – юридичне невігластво; відставання; зневага та некомпетентність у праві осіб та в цілому суспільства; стуж знань у сфері права; незнання у сфері правової діяльності; відокремлення відповідних навичок; недосяжність появи конкретно зазначеної життєвої позиції індивіду [3, с. 45].

Формою прояву правового нігілізму є пригнічення та нехтування права-

ми людей, конкретно таких, як право на життя, честь, гідність, власність, безпека, здоров'я, соціальні права, що пов'язані із забезпеченням гідного людині рівня життя. Не викликає заперечень твердження, що правовий нігілізм є небезпечним соціальним явищем, яке може стати серйозною перешкодою на шляху до соціально-економічних та державно-правових реформ.

На існуванні правового нігілізму суттєво показується низький рівень у правовій і культурі та правосвідомості, недостатність правового виховання громадян у суспільстві. Щоб з'ясувати зміст правового нігілізму в усіх його виражених формах і проявах треба певно поставити питання таким чином: що саме відкидається суспільством, в якому утвердився правовий нігілізм? Мова може йти про 3 різновиди нігілізму, як мінімум: легістський, це керівництво з різко-негативним ставленням до чинного законодавства і розповсюджені навички поведінки проти чинного права; соціологічний, це прийнято вважати, що дійсно наявний порядок у праві є неправильним та цілком несправедливим; класичний правовий нігілізм, це коли свобода та рівність всіх людей соціального спілкування не сприймаються масовою свідомістю як стандартні цінності і фундаментальні принципи законодавчого врегулювання [1]. У певній своїй «тримірності» правовий нігілізм показує собою теорії та практики несхвалення права як позитивного явища.

Правовий нігілізм може виражатися в завуальованій формі або носити ярко виражений, відкрито-агресивний характер. У кожному окремому випадку має своє обґрунтування: політичні міркування, небажання брати на себе відповідальність, самовпевненість, впевненість у власній безкарності тощо. Частіше за все негативізм пронизує правосвідомість людей в латентній, завуальованій формі, що виражається в юридичній некомпетентності, низької правової освіченості суб'єкта права, який не знає своїх прав і обов'язків.

Якщо враховувати вікові особливості особи, її здатність до сугестії та самопізнання, В. Савіщенко відокремлює наступні види правового нігілізму: Автосугестивний – формується в результаті самопереконавання особистості в неспроможності подолати юридичні перешкоди на шляху захисту прав. Як правило, виникає на основі невдалого досвіду, розчарування в справедливості як соціальної цінності; Ідентифікаційний – створюється у процесі, як свідомого так і несвідомого прирівнювання молоді, незрілої особистості з іншою особистістю. На жаль, засобами масової інформації молодим особам пропонується образ, який не характеризується повною законслухняністю, пошаною до права тощо. Ідентифікація з ним змальовує хибне ставлення до закону, формує правовий нігілізм; Когнітивний – з'являється в результаті здобуття юридичних знань й усвідомлення суперечливості законодавства, можливості використання недосконалої правової норми в корисних цілях, сумніву в справедливості закону [2, с. 115].

У висновку ми хочемо зазначити, що саме соціальне напруження та серед людей цілком, негаразди й хаос у економіці, зруйнування колись єдиного та звичного для всіх життєвого простору, дезінтеграція, зіткнення різних

гілок влади, морально-психологічна нестійкість людей у суспільстві, поширення хибного розуміння права, зневажливе сприйняття молодією верствою населення влади, не тільки не спомагають та не підштовхують до усунення правового нігілізму, а ще завжди відтворюють і прибавляють це саме подолання. Подолання правового нігілізму потребує комплексних заходів зі стабілізації верств населення суспільства, серед яких: економічні; ідеологічні; правові. А саме: планомірність політики у державі спрямованої на захист інтересів людей у суспільстві; усебічне забезпечення добробуту громадян у суспільстві; суворе й вимогливе дотримання Конституції і законів усіма державними органами без виключення; професійна законодавча діяльність; публічне уточнення законопроектної діяльності; удосконалення в правій експертизі нормативно-правових актів; активізування професійного рівня осіб на певних посадах та державних службовців; застосування різноманітних видів правовому вихованні та правовій освіті населення. Усунення правового нігілізму – процес тривалий і складний, який зумовлює зміни об'єктивних факторів життя суспільства і спрямований на створення оновленого соціально-правового середовища.

1. Бурдоносова М. А. Правовий нігілізм – поняття, особливості та етапи становлення. Держава і право. *Юридичні і політичні науки*. 2007.

2. Тополь Ю.О. Правовий нігілізм: стан, детермінанти та можливі шляхи подолання. Київ. 2008. 315 с.

3. Колодій А. М., Копейчиков В. В., Лисенко С. Л. Загальна теорія держави і права: навч. Посіб. Київ. 2000. 312 с.

**Богдан Ставніцер,**  
студент юридичного факультету  
*Науковий керівник:*  
доцент кафедри  
соціально-гуманітарних дисциплін  
к.і.н., доц. **Головіна О. В.**  
*(Дніпропетровський державний  
університет внутрішніх справ)*

## **КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ТА ОРАТОРСЬКЕ МИСТЕЦТВО В КОНТЕКСТІ ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ ЮРИСТА**

Підготовка до публічного виступу залишається актуальним питанням, особливо для професії юриста. Юристи, не залежно від безпосередньої сфери діяльності, постійно мають потребу у навичках публічного виступу, отже подолання страху публічного виступу, опанування основами ораторського мис-